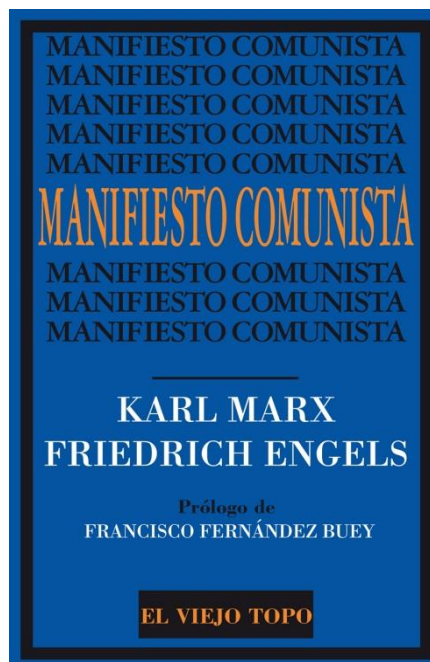

SEGON pdf OBLIGATORI
"El manifiesto comunista"
K. Marx / F. Engels

2n FILOSOFIA

Data entrega **màxima** 30 abril de 2018

SUMARI TREBALL

1. Sinopsi	3
2. Treball.....	3
3. Estructura.....	3
4. Parts del treball	4
5. Introducció a la figura de Marx	5
6. L'obra de Karl Marx.....	6
7. El pensament marxista	7
8. El materialisme històric	8
9. Socialisme i comunisme.....	10
10. El Manifest comunista	11
11. Anàlisi de textos marxistes.....	14
12. Aspectes crítics del llibre	18
13. Conclusions finals	22

1. SINOPSI

Es tracta d'un llibre de **Filosofia política** on es parla de la visió que té un pensador contemporani alemany: **Karl Marx** (1818-1883). La tesi central del llibre és que, segons Marx, no són les idees les que mouen la història, sinó l'Acció. El llibre, en conseqüència, és una crida a l'Acció per part dels explotats de tot el món: el proletariat. La base de l'explotació és material, econòmica. La lluita de classes i la dictadura del proletariat són, per Marx, les condicions innegociables per a una societat sense classes (comunisme). Per tant: relaciona **Pensament i Acció** (política), tret clau de la filosofia contemporània.

2. TREBALL

En Filosofia fer un treball vol dir *analitzar críticament* les idees que exposa un filòsof sobre un *problema filosòfic* determinat: en aquest cas, el "*problema de la llibertat*". Per tant: no vol dir que hi has d'estar d'acord —sí o sí— amb el que pensa el filòsof, sinó que reflexionis sobre la *manera* de pensar que tenia aquesta persona sobre 'aquest' *problema*. L'objectiu és que la lectura d'aquest llibre t'ajudi a tenir un *pensament propi* sobre què és per tu el marxisme i t'engresqui a seguir *llegint Filosofia Política*.

3. ESTRUCTURA

Aquest guió que teniu a les mans us ha de servir de *pauta de lectura* en un doble sentit: —1. en primer lloc—, per ajudar-vos a *comprendre* la lectura exhaustiva que n'heu de fer inicialment; —2. en segon lloc—, per mirar *d'extreure les idees-clau* de cada apartat i *estudiar-les* més a fons contestant a les preguntes incloses aquí.

4. PARTS DEL TREBALL

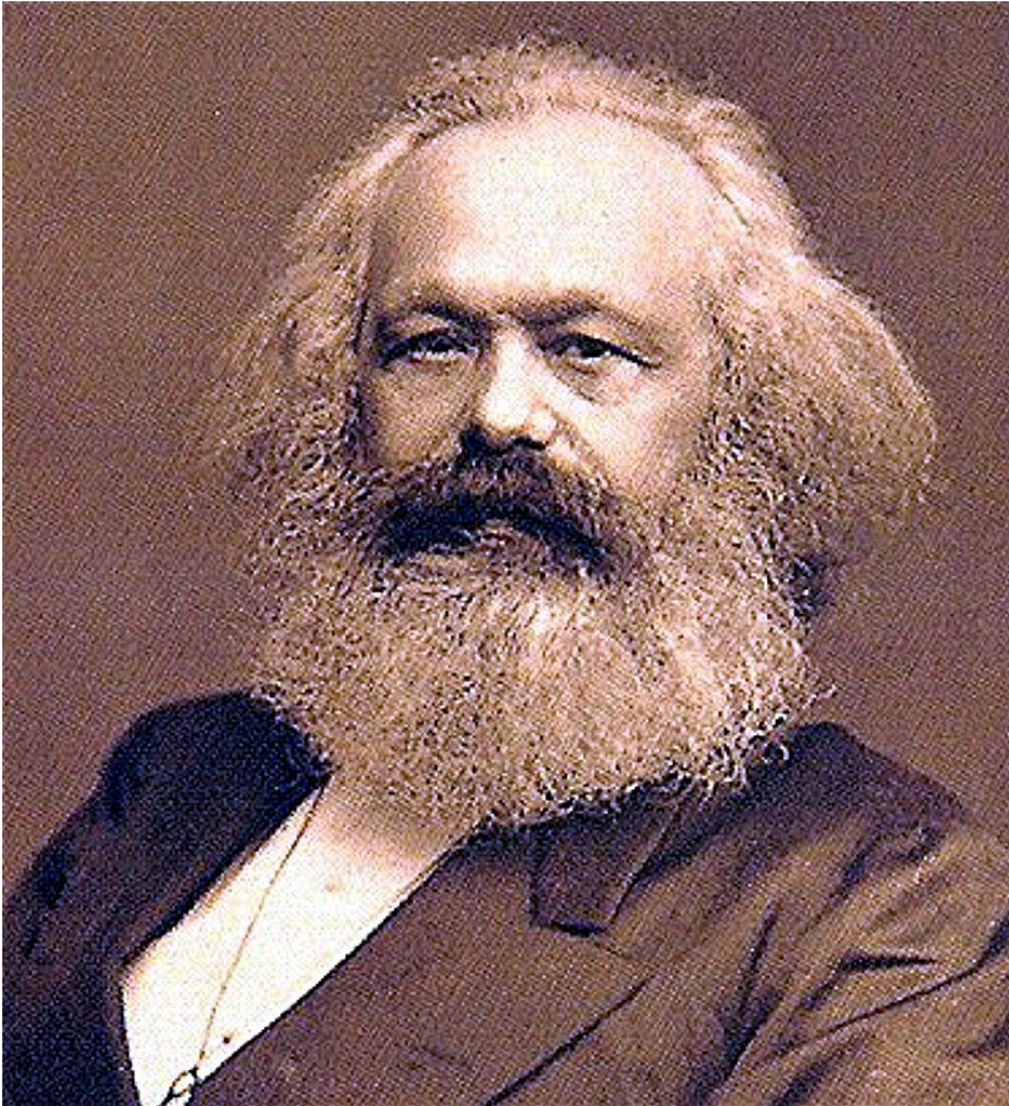
Un llibre de Filosofia NO és una novel·la ni pretén ser divertit o entretingut: s'hi exposen idees (habitualment bastant abstractes) que exigeixen del lector una disposició atencional activa i pacient. S'ha de

llegir a poc a poc, i parar-se a pensar allò que diu. A la primera lectura sovint no s'entén, i s'ha de tornar a llegir.

Per tant, la feina serà doble: primer, caldrà llegir atentament el text **subratllar-ne** les parts principals. Segon, caldrà **relacionar les idees** exposades amb el pensament de Marx, sense el qual no podreu entendre correctament el *Manifest*.

Per això, aquí en aquest *dossier* us facilitaré les idees clau del pensament filosòfic d'aquesta persona –en primer lloc-, i després us exposaré les pautes que heu de fer servir per contestar les qüestions suscitées per la lectura del llibre. S'ha d'**escriure a llapis i lletra petita** perquè hi càpiga en el lloc corresponent.

La conveniència personal d'haver escollit aquest llibre perquè us el llegíssi a segon de Btx té a veure amb el fet que aquest pensador entra a la Prova de Selectivitat: per tant, podrem entendre i estudiar millor el que pensava aquest filòsof.

5. INTRODUCCIÓ A LA FIGURA DE KARL MARX

La vida de Karl Marx (1818-1883) recorda molt les novel·les de Dickens. En un món com el de la filosofia, Marx apareix com una barreja d'intel·lectual i home d'acció poc habitual. Avui resulta fàcil descriure el pensament marxista, però el personatge continua resultant fascinant, i sense el ressò de les seves idees és difícil entendre la història del món al segle XX.

Marx havia nascut a Treveris, a l'antiga Renània, en una família jueva liberal convertida al protestantisme (el seu pare era advocat). Va estudiar Dret i Filosofia, i es va doctorar amb una tesi doctoral sobre Epicur. El seu primer ambient cultural fou el de l'esquerra hegeliana, influït pel materialisme de Feuerbach.

Els seus articles periodístics el porten finalment a l'exili (1843) i es refugia a París (1844), on entra en contacte amb un jove radical: Frederic Engels. Junts entren a militar en un grup clandestí la *Lliga dels comunistes* i en un congrés clandestí celebrat a Londres reben l'encàrrec de redactar un manifest amb les idees del grup, que serà un text programàtic fonamental en la història del moviment obrer: ***El manifest comunista*** (1848). L'amistat entre Marx i Engels és un fet central en la seva vida. Engels serà, en bona mesura, el company i el continuador de l'obra de Marx. I, sobretot, serà qui s'ocupa de la patètica situació econòmica que arrossegarà la família Marx.

Tot i dedicar la vida a l'estudi del Capitalisme, Marx era del tot incapaç de regular les seves pròpies finances. No va tenir mai una feina remunerada; la seva supervivència depenia dels ajuts que li feia arribar el seu amic Engels i va passar èpoques d'una misèria ferotge. La seva vida personal sembla treta d'un relat miserable: va deixar embarçada una criada, va estar a punt d'anar diverses vegades a la presó per deutes, i un cop fou detingut, juntament amb Engels, per apedregar (en estat de borratxera), la vidriera d'un banc. Intentà fer feina a l'administració dels ferrocarrils, però no ho aconseguí perquè tenia mala lletra. I així successivament. De fet, durant anys Marx només es va dedicar a llegir a la Biblioteca Britànica fins a elaborar una teoria general sobre el capitalisme. Si la seva vida personal és la d'un revolucionari dissortat, la seva tasca intel·lectual –en canvi– és una de les més suggestives del seu segle i el ressò del marxisme no s'ha apagat malgrat que avui són més òbvies les seves errades que els seus encerts. Va morir a Londres el 1888 molt pobrement. La seva modesta casa encara es pot veure al barri del Soho.

6. L'OBRA DE KARL MARX

Sovint es divideix la producció escrita de Marx en dos períodes:

- **El primer** Marx; també anomenat "**jove**", que és fonamentalment un filòsof o un crític social.
- **El segon** Marx; també anomenat "**madur**" o "científic" (el dels textos posteriors a la revolució del 1848), que es planteja una crítica política o pràctica, més que no filosòfica de la societat burgesa.

ELS LLIBRES més IMPORTANTS de MARX	
-Diferència entre la filosofia de Demòcrit i Epicur (1841)	-Sobre l'ateisme d'Epicur i el dret a la felicitat (el va escriure amb 23 anys).
-Manuscrits d'Economia i Filosofia (1844)	-Sobre la relació teoria/praxi, crítica a la metafísica, etc.
-Onze tesis sobre Feuerbach (1845)	-Sobre la idea de Alienació
-Misèria de la Filosofia (1847)	-Sobre una crítica a l'anarquisme de Prudhon.
-El manifest Comunista (1848)	-Sobre la revolució del Proletariat.
-El Capital (1867-1883) III toms	-Sobre la societat capitalista del seu moment (inacabat: va morir abans).

7. PENSAMENT MARXISTA

Pel que fa a la filosofia estricta, Marx sempre va rebutjar l'ètica kantiana (l'Imperatiu categòric) i qualsevol pensament utilitarista. Es considera a si mateix un *hegelià d'esquerres*, hereu de dues tradicions filosòfiques que Marx vol conciliar:

1.- **La Il·lustració**, amb la seva crítica a tota metafísica i la confiança en la Raó i el Progrés (en majúscules) com a guies de l'acció humana.

2.- **El hegelianisme**, amb la descoberta de la dialèctica que Marx usa com a guia de la comprensió de la història.

Marx com a il·lustrat és materialista i com a hegelià és dialèctic; vol fer la síntesi d'ambdues posicions i donar la volta al que ha estat l'idealisme hegelià, forjant un *materialisme dialèctic*. En altres paraules, la intuïció fonamental de Marx és que **la història** és -al mateix temps- dialèctica i materialista. Per a Marx, el canvi històric s'esdevé en el concret a partir de la base econòmica i material de les societats.

Per a Marx el **materialisme** és una forma de **determinisme**: el que és concret (l'economia, en el seu cas) *determina* el que és abstracte (el pensament, les idees). Marx considera el materialisme com una condició de la ciència. Ser materialista significa assumir que en el món NO hi ha atzar. En altres paraules, l'home no pot pensar res més que allò que les condicions socials i econòmiques li permeten pensar.

En filosofia, però, Marx no és només materialista, sinó *materialista dialèctic*. Això resultaria contradictori si s'entengués en el sentit tradicional d'aquests dos conceptes.

- **El materialisme** és l'afirmació segons la qual l'únic que existeix –o com a mínim- l'únic que podem conèixer- és la matèria extensa (la *res extensae* cartesiana). La consciència –o pensament- és només una forma de la matèria (Descartes això no ho pensava). Tradicionalment, el materialisme ha estat mecanicista. El món i l'home es representen com una gran màquina, que consumeix energia i produeix treball, de forma que les idees són també un producte com qualsevol altre de la màquina humana.
- **La dialèctica** es fonamenta en un principi, desenvolupat per Heràclit, i reprès per Hegel. La dialèctica és la filosofia que afirma que el *canvi* és l'essència de la realitat: al món no hi ha res que sigui immutable o, com deia Heràclit, *panta rei*, tot canvia. Es tracta d'una visió cíclica del temps i la realitat.

La forma d'unir materialisme i dialèctica, Marx la troba en la **teoria històrica**. El desenvolupament dels canvis històrics és alhora materialista (determinat per la base econòmica-material) i dialèctic (expressa el canvi com a raó de la història).

8. EL MATERIALISME HISTÒRIC

Marx creia haver descobert la forma d'unir materialisme i dialèctica a través de la història. **La història està determinada per l'economia** –és materialista- i alhora està en perpetu moviment i canvi. Simplificant-ho molt, el marxisme considera que la política i la societat només es poden explicar satisfactòriament des de l'economia. Això no vol dir –òbviament- que els individus no tinguin idees, creences, opcions personals o dèries. Significa només que aquestes idees no són autònomes i que depenen de les condicions materials i, en última instància, de l'economia. És la pràctica social la que explica les idees i no al revés.

El materialisme històric (la concreció de la *dialèctica* en la història) és així una filosofia de la praxi en un doble sentit:

1. *Té una llei interna: la lluita de classes.*

2. *Té una finalitat o un sentit de la història: el triomf del proletariat i la instauració d'una **societat sense classes** (el comunisme).*

La lluita de classes és la dialèctica de la història, encarnada en el concret. En qualsevol moment de la història sempre hi ha hagut opressors i oprimits: la història dels humans és la història de la lluita de classes. Els diferents grups en lluita s'enfronten per controlar els mitjans de producció i el poder polític que se'n desprèn. Al *Manifest comunista* es fa la història d'aquesta lluita de classes interminable (entre serfs-patricis / noblesa-burgèsia / burgesia-proletariat). A la societat sempre hi ha dues classes socials en lluita (dos projectes diferents de societat) que **s'enfronten dialècticament** fins que una guanya o ambdues es destrueixen en la lluita.

Marx afirma, a més, que per a descriure objectivament la societat cal suposar que en ella hi ha dos nivells organitzatius (o estructures) diferents:

1. **Infraestructura**, o base econòmica material. Està constituïda per les relacions de propietat, les formes productives, les matèries primeres i la tecnologia....

2. **Superestructura**, o estructura ideològica. Està constituïda pels nivells formals (lleis, religió, moralitat...), que depenen "en última instància" de les relacions econòmiques.

Els canvis socials **són sempre infraestructurals** i només més tard es reflecteixen en la superestructura. Marx defensava que tota la societat es pot entendre a partir de les relacions de producció i del mode de producció (la forma de la propietat i del treball). Tota acció social i qualsevol idea humana té per base l'economia. El que ell anomenava "ideologia" (o "falsa consciència") consistia a creure que la superestructura –el nivell de les idees– era independent de l'economia (o infraestructura). Marx hi estava en contra.

S'anomena **mode de producció** la forma d'organitzar la propietat i el treball en una societat concreta. Tot mode de producció està format per una infraestructura i una superestructura. Marx pensava

que ara estem en un *mode de producció capitalista*, basat en la gran indústria i amb dues classes en lluita:

1. **Burgèsia** (propietaris dels mitjans de producció, posseïdors del capital).
2. **Proletariat** (un mot que designa els desposseïts dels mitjans de producció, els qui no poden aprofitar-se més que dels seus fills "prole").

El moment històric (s. XIX) que retrata Marx és el de la burgesia convertida en classe universal. La burgesia ha fet possible l'existència de la classe obrera –o proletariat- traient els antics pagesos dels pobles i concentrant-los en les ciutats com un exèrcit industrial per a fer funcionar les fàbriques. I és precisament aquest proletariat la contradicció necessària de la burgesia.

Marx dedica el gruix de la seva obra a l'anàlisi de l'economia política; és a dir, a l'explicació dels mecanismes econòmics a través dels quals la burgesia aconsegueix el seu triomf (l'acumulació de capital i el plusvalor). Però el que ens interessa ara és la seva filosofia de la història. Per a Marx, al final tota la història mena la lluita final entre dues classes principals: burgesia i proletariat. Però els obrers han de vèncer finalment per dues raons: són més i –a més- són imprescindibles. Tota la societat burgesa està fonamentada en el treball dels obrers que finalment triomfaran perquè encarnen el sentit de la història.

Marx creu, doncs, en la *teleologia històrica*. La història té un final (*telos*) que és el triomf de la classe obrera i la instauració d'una societat socialista (amb la propietat social dels mitjans de producció).

9. SOCIALISME I COMUNISME

Cal distingir entre **socialisme** –la fase posterior a la revolució caracteritzada per la dictadura del proletariat- i **comunisme** –la fase en què definitivament desapareixeran les classes socials. En la societat comunista la humanitat haurà arribat a la seva perfecció moral: cadascú produirà segons les seves possibilitats i consumirà segons les seves necessitats, de manera que haurà desaparegut la submissió de l'home al poder. El final de la història (la lluita de classes) serà, per tant, el comunisme (una societat sense classes).

Marx considera que el socialisme, és a dir, la propietat social dels mitjans de producció, és la forma d'organització de la societat que ha de venir com a conseqüència de la lluita obrera i del mateix desenvolupament de l'economia. El capitalisme –la propietat privada

dels mitjans de producció- a la llarga serà (a parer de Marx) incompatible amb l'extensió de la producció. Per tant, l'atac de Marx al Capitalisme és frontal i absolut.

Per a Marx el socialisme implica dues coses:

1. **Abolició de la propietat privada**, substituïda per la propietat social dels mitjans de producció (nacionalització).
2. **Dictadura del proletariat** (però, atenció: no del "partit del proletariat"!) entesa com a democràcia de la majoria.

El capitalisme, segons ell, és una dictadura de la burgesia i l'Estat un instrument per exercir el poder. Per això la presa del poder per part de la classe obrera haurà de ser **violenta**. El proletariat instaurarà el seu propi –i diferent- model d'Estat. S'anomena "dictadura del proletariat" aquest període (que Marx considerava transitori) en què la classe obrera prendrà el poder i el socialitzarà, expropiant l'antiga classe burgesa. Però la dictadura del proletariat –o socialisme- només és una fase fins a la definitiva desaparició de l'opressió de l'home per l'home: el *comunisme* (la societat sense classes).

10. EL MANIFEST COMUNISTA (1848)

Poc temps abans que esclatés la Revolució de 1848, Marx i Engels es van afiliar, com hem dit abans, a la Lliga dels Comunistes i van participar al congrés (clandestí) de Londres del novembre de 1847, d'on va sortir l'encàrrec d'un *Manifest del partit comunista*.

La Lliga dels Comunistes fou un grup molt petit, però d'un gran activisme i partidari de la revolució a escala internacional. El text del *Manifest* vol fixar la posició del grup davant uns canvis revolucionaris que, poc o molt, s'intuïen generalment a Europa.

En una primera redacció, el text corresponia a un nucli molt minoritari i va tenir poca difusió. Quan va esclatar la revolució del 1848 molt poca gent l'havia llegit. La coneguda primera frase: "**Un fantasma recorre Europa**" ja dóna una idea del que era en aquell moment el comunisme: una intuïció ambigua, fantasmagòrica, poc formulada, que Marx i Engels van voler concretar conceptualment.

El manifest comunista és un text programàtic en què s'exposen:

- La teoria materialista com a concepció del món i de la història.
- La dialèctica com a doctrina del desenvolupament de la realitat.
- La teoria de la lluita de classes com a motor de la història.
- La missió històrica del proletariat com a creador d'una nova societat: la societat sense classes o comunista.

El context del *Manifest* és tant moral com econòmic. El capitalisme apareix com una ideologia que abans fou revolucionària (contra el feudalisme) però que ara és moralment injusta perquè provoca una explotació econòmica i econòmicament ineficient (perquè tendeix a crear monopolis i a augmentar la concentració de capitals). La classe obrera apareix com l'alternativa revolucionària a la misèria del capitalisme. Molt en resum el *Manifest comunista* propugna 10 mesures de canvi social per transformar la societat.

1. L'expropiació de la propietat agrària.
2. Un impost sobre la renda de caire fortament progressiu.
3. L'abolició del dret d'herència.
4. La confiscació de propietats de tots els exiliats contrarevolucionaris.
5. La centralització del crèdit en mans de l'Estat.
6. La centralització en mans de l'Estat de tots els mitjans de transport i de comunicacions.
7. La multiplicació de les manufactures nacionals i dels mitjans de producció.
8. El treball obligatori per a tothom.
9. La combinació de l'explotació agrícola i industrial per tal de fer desaparèixer gradualment la diferència entre el camp i la ciutat.
10. L'educació pública i gratuïta de tots els infants i l'abolició del treball dels infants a les fàbriques.

Per enfrontar-se al sistema capitalista, Marx considera que no n'hi ha prou amb una reivindicació dels drets socials dels obrers. Cal sobretot el que anomena **consciència de classe**, una forma autònoma i pròpia de comprendre la situació dels oprimits des de la perspectiva de la lluita de classes. Consciència de classe voldria dir, en termes marxistes, adonar-se per part dels mateixos obrers que estan alienats respecte de la classe burgesa, prenent el pas d'unir-se per lluitar-hi.

L'important del *Manifest* no és què diu literalment, sinó les possibilitats que obre: les noves eines de comprensió del món. Si volem transformar el món, primer que tot, comprendre'l. La lluita de classes no és entre "bons" i "dolents" sinó entre opressors i oprimits, que no és el mateix. L'obrer no és un ésser moral, sinó un individu explotat. I l'explotació durarà tant com duri la incomprensió de la seva situació objectiva. La lluita de classes no és un problema moral sinó la conseqüència inevitable d'unes estructures econòmiques irracionals i opressives.

Cal que el proletariat sigui conscient de les lleis econòmiques que ha imposat el capitalisme i actiu en conseqüència perquè **sense comprensió no hi ha acció.**

Una síntesi molt resumida de les idees centrals del *Manifest* es pot concretar així:

1.- L'afirmació de les lluites de classes com a clau de la història humana.

2.- L'afirmació que l'Estat és essencialment una institució de classes que expressa la voluntat de la classe econòmicament dominant. L'Estat és una superestructura política sobre l'estructura econòmica bàsica.

3.- La caracterització de la naturalesa essencialment expansiva del capitalisme, basada en el desenvolupament progressiu de les forces de producció i en la necessitat consegüent de mercats i de fonts de matèries primeres sempre més grans.

4.- Posar en evidència les "contradiccions" que implica el fet que el poder de compra de les nacions avançades no hagi augmentat prou per absorbir el creixement de la producció en la indústria capitalista, i per això sorgeixen crisis periòdiques dominades només mitjançant la destrucció a gran escala dels instruments de producció.

5.- Afirmació de la tendència al fet que la classe obrera, en ser destruïda l'especialització, baixi més i més fins a un nivell de pura subsistència; tendència agreujada per les limitacions del mercat i per les crisis periòdiques de manca de treball.

6.- Posar de manifest la tendència de les classes intermèdies –la petita burgesia- a quedar aixafada entre el proletariat i la burgesia en augmentar la concentració del capital, que aboca cada cop més les classes subalternes a les fileres del proletariat.

7.- Afirmació de la gran importància que té el desenvolupament dels sindicats obrers entre el proletariat, primer en àrees petites, però avançant fins a ser l'expressió d'una nova classe, amb el despertar corresponent de la consciència política.

8.- Reconeixement dels serveis prestats al proletariat pels intel·lectuals i pels membres de les classes dirigents que es passen a la banda del proletariat, sigui perquè han entès la naturalesa del moviment històric, o perquè s'han trobat en aquest grup.

9.- Contrast entre el proletariat revolucionari i totes les altres classes socials rebels anteriors, perquè mentre les classes anteriors podien

viure i augmentar la seva importància dins l'ordre social existent, el proletariat forçosament ha de trencar amb aquest esquema a causa de la seva misèria creixent.

10.- Afirmació que el sistema burgès depèn tant de l'acumulació progressiva de capital com de la destrucció periòdica (crisis) d'aquest capital, degut a que els desequilibris tendeixen a fer-se cada cop més grans.

11. ANÀLISI DE TEXTOS MARXISTES

TEXT 1:

L'augment del salari desperta en el treballador l'ànima d'enriquiment pròpia del capitalista, que només pot satisfer mitjançant el sacrifici del seu esperit i del seu cos. L'augment del salari representa l'acumulació del capital i la provoca; enfronta el producte del treball a l'obrer i els fa cada vegada més estranys l'un a l'altre. De la mateixa manera la divisió del treball el fa cada vegada més dependent, ja que provoca la competència, no només entre els homes, sinó també entre les màquines. Puix que el treballador ha estat degradat a la condició de màquina, aquesta pot fer-li front com a competidor. Finalment, com que l'acumulació de capital augmenta la quantitat d'indústria i de treballadors, mitjançant aquesta acumulació la mateixa quantitat d'indústria comporta una gran quantitat d'obra feta, que es converteix en sobreproducció i acaba per deixar sense treball gran part dels treballadors, o bé per reduir els seu salari als mínims més miserables.

MARX, *Manuscrits Econòmico-Filosòfics*

PREGUNTES

1. Expliqueu breument les idees principals dels text i com hi apareixen relacionades.
2. Com explica Marx la insatisfacció del treball forçat en la societat capitalista?
3. Per què l'augment del salari en la societat capitalista pot perjudicar i enganyar al treballador? Com resol aquesta contradicció el marxisme? Com resol aquesta contradicció el marxisme? i, com el capitalisme?
4. Esteu d'acord amb la tesi marxista que l'augment de capital acaba per deixar en la misèria un nombre important de treballadors? Raoneu la resposta.

TEXT 2:

El treball dels proletaris ha perdut el caràcter independent i, alhora, tot estímul per a l'obrer a causa de l'expansió de la maquinària i de la divisió del treball. L'obrer ha esdevingut un accessori de la màquina; només se li exigeixen manipulacions molt simples, monòtons i que no demanen cap esforç d'aprenentatge. Els costos ocasionats pels obrers es limiten, doncs, gairebé només als mitjans de vida necessaris per a

la seva manutenció i per a la continuació de la seva raça. El preu d'una mercaderia, i també el del treball, equival als seus costos de producció. En la mateixa mesura que augmenta l'avorriment del treball disminueix alhora el salari, i encara més, en la mateixa mesura que s'incrementa la maquinària i la divisió del treball, s'incrementa la quantitat de treball, bé sigui augmentant el treball en hores, bé augmentant el treball fet en un determinat temps, o sigui, accelerant el ritme de les màquines.

MARX, *El Manifest Comunista*

PREGUNTES

1. Expliqueu breument les idees principals dels text i com hi apareixen relacionades.
2. Quin és el concepte de salari que es desprèn d'aquest text?
3. Esteu d'acord amb la tesi de Marx que l'obrerha esdevingut un accessori de la màquina? Raoneu la resposta.

TEXT 3:

En la producció social de la seva vida els homes estableixen determinades relacions, necessàries i independents de la seva voluntat, que corresponen a una determinada fase de desenvolupament de les seves forces productives materials. El conjunt d'aquestes relacions de producció constitueix l'estructura econòmica de la societat, la base real sobre la que s'aixeca la superestructura jurídica i política i a la que corresponen determinades formes de consciència social. La forma de producció de la vida material condiona els processos de la vida social, política i espiritual en general. No és la consciència de l'home la que determina la seva existència, sinó, al contrari, la seva existència social determina la seva consciència.

MARX, *Per a la crítica de l'economia política.*

PREGUNTES

1. Expliqueu breument les idees principals dels text i com hi apareixen relacionades.
2. Com explica Marx que les relacions de producció són el fonament de les ideologies, el dret, la religió, l'art?
3. Com explica Marx que l'home és el resultat de la seva existència social?
4. Esteu d'acord amb la tesi marxista que és la consciència social la que determina la consciència de l'home?

TEXT 4:

Per a la transformació de diner en capital, doncs, el posseïdor de diner ha de trobar al mercat de mercaderies el treballador lliure, lliure en el doble sentit que, com a persona lliure, disposa de la seva força de treball com a mercaderia seva i d'altra banda que no disposa de cap altra mercaderia per a vendre, privat i exempt de tot, lliure de totes les coses necessàries per a la realització de la seva força de treball. Al posseïdor de diner, que troba el mercat de treball com una

secció especial del mercat de mercaderies, no li interessa la pregunta de per què aquest treballador lliure se li ha posat al davant en l'esfera de la circulació. I ara com ara tampoc ens interessa a nosaltres. Nosaltres ens aferrem als fets, teòricament, tal com ho fa el posseïdor de diner pràcticament. Una cosa però, és clara. La natura no produeix d'una banda posseïdors de diner i de mercaderies i de l'altra banda simples posseïdors de la pròpia força de treball. Aquesta relació no és cap relació de la història natural, i tampoc no és social que sigui comuna a tots els períodes de la història.

MARX, *El capital*

PREGUNTES

1. Expliqueu breument les idees principals dels text i com hi apareixen relacionades.
2. La diferència entre capitalistes i proletaris té un origen natural o és una producció social? Per què?
3. Creus que existeixen semblances i diferències entre el "comunisme" de la *República* platònica i la societat que defensa Marx? Quines serien?

TEXT 5:

Si en tota ideologia els homes i les seves relacions ens apareixen capgirats com en una cambra obscura, el fenomen és degut al seu procés històric de vida, de la mateixa manera que la inversió dels objectes en la retina és deguda al seu procés de vida físic. En contrast directe amb la filosofia alemanya, que descendeix del cel a la terra, ascendim aquí de la terra al cel. Dit d'altra manera, no partim del que els homes diuen, s'imaginen i es representen, ni d'allò que són en les paraules, el pensament, la imaginació i la representació dels altres, per tal d'arribar als homes de carn i ossos; no és així, partim dels homes en l'activitat real, a partir de llur procés de vida real, mostrem els desenvolupaments, reflexos i ressons ideològics d'aquest procés vital. Els fantasmes del cervell humà són sublimacions necessàries del procés material de la vida dels homes, el qual pot ésser empíricament contrastat i que reposa sobre les bases materials. La moral, la religió, la metafísica i tota la resta de la ideologia, juntament amb les formes de consciència corresponents, perden amb aquest fet qualsevol aparença d'existència autònoma.

MARX, *La ideologia alemanya*

PREGUNTES

1. Expliqueu breument —la voltant de 40-60 paraules— les idees principals dels text i com hi apareixen relacionades.
2. Per què diu Marx que els fantasmes del cervell humà són sublimacions necessàries del procés material de la vida dels homes?
3. Esteu d'acord amb la tesi marxista que la moral i la religió no tenen una existència autònoma del procés material que les provoca? Raoneu la resposta.

TEXT 6:

Tots els moviments que han existit fins ara han estat moviments de minories o en interès de minories. El moviment proletari és el moviment autònom de la immensa majoria en interès de la immensa majoria. El proletariat, la capa més baixa de l'actual societat no es pot aixecar ni treure's el jou de sobre sinó és esmicolant tota la superposició de capes sobre la base de les quals és construïda la societat oficial.

Sinó és pel seu contingut sí per la seva forma, la lluita del proletariat contra la burgesia és en primer lloc una lluita nacional. La primera tasca del proletariat de cada país és naturalment acabar amb la seva pròpia burgesia.

En fer l'esbós de les fases generals de l'evolució del proletariat hem resseguit els trets més o menys amagats de la guerra civil que és dona en la societat actual, fins al punt que esclata en una revolució manifesta per la qual el proletariat fonamenta el seu poder mitjançant l'enderrocament violent de la burgesia.

Tota societat fins ara existent descansava, com hem vist en la contradicció entre classes opressores i oprimides.

MARX I ENGELS, *El Manifest Comunista*

PREGUNTES

1. Expliqueu breument les idees principals dels text i com hi apareixen relacionades.
2. El marxisme ha mort o encara té vis revolucionaria? Raoneu la resposta.

12. ASPECTES CRÍTICS DEL LLIBRE**Capítol 1. Burgesos i proletaris****Preguntes:**

1. Com comprèn Marx la "història"?; Què vol dir la frase: "la història de totes les societats fins els nostres dies és la història de la lluita de classes"?
2. Com distingeix a la moderna societat burgesa, d'altres èpoques?
3. Com defineixen Marx i Engels als burgesos i als proletaris?
4. Quines són les condicions històriques que afavoreixen el desenvolupament del capitalisme?
5. La paraula "mercantilització" fou inventada recentment, però, ¿creus que en aquest capítol està parlant de mercantilització?

6. Què ens diu el Manifest pel que fa a com canvia el proletariat en desenvolupar-se el Capitalisme i fer-se la revolució?
7. Què ens està dient Marx i Engels pel que fa a la "globalització" en aquest capítol?
8. Enumera quins són els èxits polítics aconseguits per la burgesia en el procés del seu desenvolupament?
9. Identifica i enumera les crítiques que fan Marx i Engels a la moderna societat burgesa?
10. Explica la frase: "la burgesia no pot existir sinó és a condició de revolucionar incessantment els instruments de producció".
11. Marx i Engels afirmen que la burgesia recórrer el món sencer: de quina manera? Com es porta a terme?
12. Quines són les armes forjades per la burgesia que anteriorment servien per derribar el feudalisme i que ara es tornen contra la propia burgesia? Per què?
13. Quines són per a Marx i Engels les etapes de lluita del proletariat contra la moderna burgesia?
14. De quina manera pot el proletariat conquerir les forces productives?
15. Per què segons Marx i Engels la burgesia ja no pot seguir sent la classe dominant?
16. Explica la definició de les classes socials segons les relacions de propietat que fan Marx i Engels.
17. Exposa el paper històric de la burgesia a través de la frase següent: "... la burgesia (...) ha creat les forces productives més abundants i grandioses de totes les generacions passades juntes...".
18. Quines relacions poden establir-se entre la idea de conflicte i la dinàmica del desenvolupament històric que s'exposa al text?
19. Explica la relació de dependència contradictòria entre Burgesia i Proletariat.
20. Per què els autors presenten la burgesia com una classe revolucionària?

21. Quines contradiccions genera la burgesia en el seu desenvolupament?

22. Què argumenten els autors per a considerar que el proletariat, en el seu projecte polític, tot apropiant-se i socialitzar la propietat dels mitjans de producció (abolició de la propietat) senten les bases per a l'alliberament de tota la humanitat?

23. Quina és la relació entre relacions socials de producció i política que es desprèn del text?

Capítol II. Proletaris i comunistes

Preguntes:

1. Qui són els comunistas?; Quin n'és el seu tret distintiu?
2. En quin sentit els autors plantegen l'abolició de la propietat privada?; Quin és l'objectiu?
3. Per què els autors sostenen que el treball és una força social i no personal?
4. Quin és el "carácter miserable" del treball assalariat?; per què es produeix?
5. Quin són els passos que han de desenvolupar el proletariat per a dur endavant la revolució?
6. Què volen dir Marx i Engels amb la idea que els comunistas no formen un partit separat?
7. Què volen dir Marx i Engels amb l'abolició de la propietat privada i com responen a algunes crítiques del seu programa?
8. Què vol dir el *Manifiesto* amb "*la conquista de la democracia*"?
9. Quants dels 10 punts citats del programa s'han assolit per part de la classe obrera a Espanya?
10. Si alguns dels punts han estat aconseguits sota el capitalisme, ¿què et diu això pel que fa al Manifest Comunista?
11. Per quina raó, al teu parer, alguns dels punts han estat parcialment aconseguits i d'altres, en canvi, semblen tan allunyats avui dia?

12. Què creus que faria un anarquista o un reformista amb l'última part d'aquest capítol? Creus que hi estarien d'acord, o no, i per què?
13. Com descriuries el concepte de Llibertat proposat en aquest capítol?
14. Com associen Marx i Engels poder polític, violència, dominació i classe?

Capítol III. Literatura socialista i comunista

Preguntes:

1. Quin tipus de crítica fan Marx i Engels al capitalisme de les "societats feudals" i com reconeixeries avui dia una crítica d'aquest tipus?
2. Quin tipus de "socialisme" s'imaginen els "socialistes petit-burguesos i com reconeixeries avui dia qualsevol partit com aquest?
3. Quins són, a parer de Marx i Engels, els errors del "socialisme vertader" i com reconeixeries un d'aquest tipus avui dia?

Capítol IV. Actituds dels comunistas pel que fa als diferents partits d'oposició

Preguntes:

1. Podria repetir-se l'últim paràgraf del *Manifiesto* ("*proletaris de tots els països del món, uniu-vos!*") aplicat a avui dia?; Com?

13. CONCLUSIONS FINALS

En aquest apartat has de fer un comentari crític personal assenyalant les qüestions que més t'han cridat l'atenció, i les mancances o potser riscos que tindria l'aplicació pràctica d'aquest *Manifiesto* avui dia.